№ 156. 1864.

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Zaturdag 1 Oktober.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel, bevattende:

1. Verslag van het verhandelde in de zittingen der tweede kamer van dingsdag en woensdag (voortzetting beraadslaging koncept-adres antwoord troonrede);

2. Verslag van het verhandelde in de zitting van den gemeenteraad alhier van woensdag.

Editie van vrijdag avond 4 ure.

Middelburg 30 september.

Bij de kamer van koophandel en fabrieken alhier ligt ter inzage voor belanghebbenden een tabellarisch overzigt van den handel van Lubeck, gedurende het jaar 1863.

In eene buitengewone vergadering van ingelanden van den polder Hoedekenskerke is eene voordragt van drie kandidaten vastgesteld ter voorziening in de vakaturen van dijkgraaf, bestaande uit de heeren A. Serverans, J. Raven en C. P. Lenshoek.

In de Staatscourant van gisteren worden door het ministerie van financiën de bepalingen medegedeeld welke, te rekenen van 1 oktober, in werking zullen treden *ten aanzien der korrespondentie met en over Groot-Brittanje*, naar aanleiding van het tusschen de nederlandsche en britsche postadministratiën gesloten additionele postverdrag van 13/16 september jl.

Aan den gemeenteraad te 's Hage is door den heer D. G. Muller een nieuw plan aangeboden voor den aanleg eener zeehaven te Scheveningen.

Benoemingen en besluiten.

LEGER. Verleend de titulaire rang van kolonel aan den gepensioneerden luitenant-kolonel der infanterie van het leger in Nederlandsch Indië J. C. J. Smits, *kommandant van het koloniaal militair invalidenhuis* op Bronbeek.

KONINKLIJKE MILITAIRE AKADEMIE. Op verzoek eervol ontslag verleend aan dr. L. A. J. Burgersdijk, lector 2e klasse in de wis- en natuurkunde, met den personeelen titel van hoogleeraar, van de koninklijke militaire akademie, ingaande met 1 oktober.

BELASTINGEN ENZ. Op verzoek eervol ontslag verleend aan den heer A. van Leent, uit zijne betrekking van ontvanger der in- en uitgaande regten te Eysden (Land) en van ontvanger en visiteur te Eysden (Station), behoudens aanspraak op pensioen.

Kerknieuws.

De heer P. K. Dommisse Cz., kandidaat bij het provinciaal kerkbestuur van Overijssel, heeft het beroep tot predikant bij de hervormde gemeente te Schraard, klassis Franeker, aangenomen.

Onderwijs.

Maandag zijn de lessen aan de rijks hoogere burgerschool te Groningen aangevangen. Voor de 3 laagste klassen hadden zich dadelijk 60 leerlingen aangegeven, waarvan 45 zijn toegelaten.

Marine en leger.

* Zr. Ms. zeilkorvet Prins Maurits der Nederlanden is gisteren middag uit de haven van Vlissingen naar de reede gezeild.

— Naar wij vernemen is de vertrekdag van het stoomfregat Adolf Hertog van Nassau bepaald op 15 oktober en zou met gezegden datum de te Vlissingen liggende korvet Pallas in dienst worden gesteld.

— De scheepsklerk P. J. Roest, thans non-aktief, wordt met den 16 oktober geplaatst op Zr. Ms. wachtschip te Vlissingen. *(Staatscourant.)*

— Naar men verneemt zal ook dit jaar voor onderofficieren van het leger een examen worden gehouden tot het verkrijgen van den rang van 2en luitenant. Het zal in de maand november te 's Gravenhage worden afgenomen. Voor het wapen der infanterie zullen 25 plaatsen voor het gewoon en 3 plaatsen voor het ligter examen, voor het wapen der kavallerie 1 plaats en voor dat der artillerie 2 plaatsen worden opengesteld. Naar die plaatsen zal worden gedongen door de onderofficieren, die *bij een voorafgaand onderzoek bij de korpsen* bevonden worden aan al de vereischten, bij het programma gesteld, te voldoen. Het examen zal worden afgenomen door eene kommissie, bestaande uit den luitenant-generaal Duycker, inspekteur der infanterie, als voorzitter, den majoor van der Schriek en den kapitein jhr. Sickinghe, van het regement grenadiers en jagers; den majoor jhr. Junius van Hemert en den ridmeester Guerin, van het 2e regement dragonders; den kapitein Gerlach, van het regement veld- en den kapitein jhr. ridder van Rappard, van het regement rijdende artillerie. De kapitein Pfeiffer, van den generalen staf, wordt als sekretaris aan de kommissie toegevoegd. Tot examinatoren zijn bestemd de kapitein Joost, *lid der kommissie van de normaal* schietschool, de 1e luitenant-adjudant Ongenboer en de 1e luitenants van Otterloo en Mollinger, allen van het regement grenadiers en jagers, de 1e luitenant Doorman, van het 3e regement *vesting-artillerie*, en de 1e *luitenant*-adjudant Greve, van het 2e regement dragonders.

Gemengde berigten.

Maandag morgen had zich te Londen, even als in de *vorige week, weêr eene groote volksmassa voor het* geregtshof in Bowstreet verzameld, ten einde bij het verhoor tegenwoordig te zijn, of althans Müller voor een oogenblik te zien. De geregtszaal was dus weder zoo vol dat de vertegenwoordigers der dagbladen zeer veel moeite hadden om te worden toegelaten. Toen Müller werd binnengeleid, zag hij er even bedaard en kalm uit als de vorige week en scheen hij zich omtrent zijne positie niet het minst te bekommeren. Er werden heden andere en nieuwe getuigen à charge verhoord, o. a. een hoedenhandelaar en de hoedenfabriekant. Uit beider verklaringen bleek dat de hoed, die bij Müller gevonden was toen hij gearresteerd werd, door den bedoelden fabriekant *gemaakt en door den hoedenkooper* aan den heer Briggs voor een guinje verkocht was. De hoed was nu een weinig kleiner geworden, doordien er een stuk van was afgesneden en naderhand de rand weder was aangenaaid. Ook een vroegere kennis van Müller, een duitsch kleermaker, werd verhoord, die door zijn gebroken engelsch al de aanwezigen deed schateren van het lagchen. Toen de magistraat hem vroeg welke kleur de pantalon had, die Müller het laatst had gedragen, antwoordde hij zeer naif: "Die broek was zwart, bruin, grijs, wit en had alle mogelijke kleuren." Ook de beide geneesheeren, die de lijkschouwing hadden verrigt, werden verhoord, en deze gaven als hun gevoelen te kennen, dat den ongelukkigen Briggs door een stomp werktuig de hersens waren ingeslagen. Bijna al de getuigen werden door den verdediger van Müller ondervraagd, maar hunne verklaringen werden daardoor niet aan het wankelen gebragt. De berigtgever is bij de beide verhooren tegenwoordig geweest, en als een onpartijdig waarnemer komt het hem voor dat al de aan het licht gekomen feiten zeer sterk tegen den beschuldigde spreken. Niet alleen de engelschen, maar ook de te Londen gevestigde duitschers beginnen nu ook in te zien dat er voor Müller thans weinig kans bestaat om de galg te ontsnappen. De duitsche Legal protection society heeft evenwel nog de hoop niet opgegeven, althans zij is voornemens den beschuldigde tot het laatste oogenblik bij te staan. Waarschijnlijk zal de jury zijn zamengesteld voor de helft uit engelschen en voor de wederhelft uit duitschers, zoo dat men niet zal kunnen zeggen dat aan Müller *geen regt geschiedt.*

— De pogingen, om den katoen-heester in Frankrijk inheemsch te maken, schijnen, volgens den Moniteur, te zullen gelukken; de teelt van dit gewas heeft dit jaar in het zuiden van Frankrijk goede uitkomsten opgeleverd.

— Maandag is te Zwolle berigt ontvangen, dat de voormalige predikant van Rijn, die met de weduwe Prümers naar St. Gallen vertrokken is, aldaar zal blijven wonen, in afwachting dat hem eene ambtsbetrekking zal worden opgedragen, waarna hij zijne vrouw en kinderen tot zich zal nemen. Intusschen zal de ex-predikant door den kerkeraad der nederduitsche hervormde gemeente te Zwolle, als lid van die gemeente, onder kerkelijke censuur geplaatst worden.

— Te Brunswijk is dezer dagen een kongres gehouden door eigenaars van hôtels. Onder de punten ter behandeling op de vergadering bevond zich o. a. deze: zijn de klagten, door reizigers geheven wegens de hooge berekening van waskaarsen en te kleine fleschen gegrond? Met algemeene stemmen werd het besluit genomen om de zaak aan te houden en op een later kongres zoo noodig in behandeling te nemen, uithoofde de klagten misschien niet geheel en al ongegrond moesten beschouwd worden.

— De zoölogische tuin te Dresden bezit sedert geruimen tijd eenige exemplaren van twee diersoorten, welker aanfokking door de bedoelde inrigting met kracht wordt bevorderd en zeer nuttige resultaten heeft opgeleverd. De eene soort is het zoogenaamde gemaskerde zwijn, uit China afkomstig, dat met groot voordeel met een engelsch ras is gekruist; de andere behoort tot het hoornvee, en *het vaderland dezer dieren is het Himalaya-gebergte.* Het kruisen der rassen met deze dieren belooft zeer goede resultaten.

Verkoopingen en aanbestedingen.

Gisteren zijn alhier ten verkoop aangeboden de volgende perceelen: I. Een huis en erve, op de Markt, wijk I, no. 9, verkocht voor *f* 1700. II. Een dito op de Wal, wijk B, no. 63, verkocht voor *f* 637. III. Een dito in de korte Geere, wijk K, no. 360, verkocht voor *f* 300. IV. Een dito in de Langevijle, wijk K, no. 380/381, verkocht voor *f* 460. V. Een dito in de lange Geere, wijk K, no. 247, verkocht voor *f* 250.

Meteorologische waarnemingen,

gedaan op 's rijks werf te Vlissingen, des middags 2 ure.

September 1864.

Datum.	Wind. Rigting.	Wind. Kracht.	Barometer bij Oo.	Thermometer C.	betrekkelijke vochtigheid.	Spanning van den damp.	Regen in 24 u	*Aanmerkingen.*
18	Zw.t.Z.	5	756.8	15.8	0.76	10 28	0.1	bewolkt en regen.
19	Z. ZW.	6	756.9	16.4	0.74	10 38	10 9	bewolkt regen.onw.
20	W.t.N.	2	760 7	15.5	0.70	9.30	14 6	ligt bew. reg. weerl.
21	Z. ZW.	4	758.5	14 8	0.90	11.46	0.1	dik bewolkt regen.
22	West.	3	758.6	16.4	0.84	12 02	23.0	bewolkt regen.
23	West.	7	765.4	17.6	0.75	10.67	32.0	ligt bew. 's n. regen.
24	W.t.N.	8	766.8	16.6	0.90	12.78	0.6	bewolkt regen.

Thermometerstand.

28 sept. 's av. 11 u. 52 gr.

29 „ 's morg. 7 u. 56 „ 's midd. 1 u. 62 gr. 's av. 11 u. 53 gr.

30 „ 's morg. 7 u. 56 „ 's midd. 1 u. 62 gr.

Derde Vergadering

DER

INTERNATIONALE VEREENIGING

tot bevordering van sociale wetenschappen,

(te Amsterdam van 26 September—1 Oktober).

Van onzen specialen verslaggever.

Het derde internationaal kongres ter bevordering van de sociale wetenschappen heeft dan, binnen de muren van de hoofdstad des rijks, zijne zittingen geopend. Veel gerucht, naar buiten althans, heeft die opening niet gemaakt. Is het welligt als een gevolg te beschouwen van de schoone septemberdagen, die den stadbewoner nog zoo onwederstaanbaar naar den vrijen tempel der natuur heenlokten en hem niet dan onwillig de schreden weêr naar de muffe grachten zijner woonplaats konden doen rigten, of is het aan andere oorzaken toe te schrijven: zeker is het dat men in het maken van toebereidselen tot dit wetenschappelijk feest het *festina lente*, dat is „haast u langzaam," nog al heeft in acht genomen. De opgewondenheid moet zeker nog komen, bij een deel voor 't minst van Amsterdam's beschaafde bewoners. Trouwens, het is dan ook een zeer „ongemeene" feestelijkheid, een vergadering, werwaarts zoo veel geleerde

en eminente mannen uit gansch Europa zijn opgegaan, die nogtans geen dadelijk praktisch doel beoogt, geen in 't oog springende gouden vruchten belooft af te zullen werpen, maar die eenvoudig door het uitlokken van vrije, openlijke gedachtenwisseling, het met elkaêr in contact brengen van verschillende nationaliteiten door het in bespreking brengen van kwestiën, alle zuiver de gemeenschappelijke belangen der menschelijke maatschappij betreffende, iets, hoe gering ook, tot het verspreiden van licht, *leven, kennis, tot de trage ontwikkeling van ware verdraagzaamheid* en humaniteit der volken onderling wil trachten bij te dragen. „Utopiën — kasteelen in de lucht," zucht de een. „Ik vraag u, wat zal zulks geven?" zegt hoofdschuddend een ander. Wij voor ons zijn bescheidenlijk van meening, dat vereenigingen als deze, krachtige, levendige manifestatiën als zij zijn van den geest en de behoeften van onzen tijd, die streeft naar aansluiting en verbroedering, voor wiens krachtigen drang de slagboomen van een bekrompen nationaliteitsgevoel, waar het geldt de algemeene regten en belangen van het individu, „mensch", meer en meer wegvallen, wel geen gouden bergen voortbrengen, maar toch zeker wel „*iets*", *zij 't ook in de toekomst, zullen uitwerken*; en in die meening werd ik versterkt bij 't binnentreden dezen morgen van de groote zaal van het vorstelijk paleis op den Dam en bij het aanhooren van enkele diskussiën daar gevoerd. Welk een breede, indrukwekkende schaar vooreerst van mannen, mannen die meerendeels zich een naam hebben verworven op wetenschappelijk of littérair gebied, van heinde en verre bijeengekomen, tot een gemeenschappelijk doel! Wat interessante koppen — wat ernst in veler oog — wat vuur der rede! — wat tegenbeeld èn in de onderscheidene sprekers die achtereenvolgens de tribune beklommen, èn in houding en gelaatstrekken der vele zaamgevloeide *hoorders van koude onverschilligheid en laauw indifferentisme.* Wij nederlanders, wij zijn wel niet slaperig, wel niet allen van de slijmering- en droogstoppel-natuur au fonds, maar wij hebben ons toch — en de kleinheid van ons land werkt er in de eerste plaats toe mede — zeer, zeer in de gewoonte geoefend om onze aandoeningen, de uiting onzer hartstogten te bedwingen. Wij hebben daardoor schijnbaar iets kouds. Wij zijn hoogst bedachtzaam, uiterst en uiterst voorzigtig in het uitspreken onzer gevoelens. Wij wikken en wegen — en dat zoo lang — dat als eindelijk de vlam eens goed zal uitbreken, de kolen inmiddels tot asch zijn vergaan. Hoe geheel anders de mannen van meer zuidelijk gelegen *landen! — Hoe vonkelt hun blik! Hoe energiek zijn* hun bewegingen! Hoe los en ongedwongen debiteren zij hun schitterende volzinnen — zij zijn geboren sprekers. — We weten wel en erkennen gaarne: het is al geen goud wat er blinkt. Verre van dien. Het was ook geenszins mijn oogmerk onvoorwaardelijk hun lof te verkondigen. Ik wilde er alleen maar op wijzen hoe in het zien van zulke persoonlijkheden, in het hooren voordragen en ontwikkelen van stellingen, op zulk een geheel anderen leest geschoeid dan waarop wij dien van elkander gewoon zijn, reeds van zelf iets goeds, iets opwekkends kan zijn gelegen.

Gij zult van mij niet vergen dat ik u al de namen der belgische, fransche, duitsche en andere celebriteiten (eerstgenoemde vormen, geloof ik, de meerderheid) die ditmaal zijn opgekomen, noch ook de inhoud van al het gesprokene naauwkeurig mededeele. Tot het laatste, zoo min als tot het eerste reken ik mij trouwens ook bekwaam. De eerste dag, die der opening, kenmerkte zich, gelijk zulks gewoonlijk het geval is, nog niet door veel belangrijks. De heer Berg van Dussen Muilkerk, wethouder der gemeente, hield in naam van den burgemeester, wien ongesteldheid verhinderde, de openingsrede.

Daarna spraken de heeren Vervoort, oud-voorzitter der belgische kamer van vertegenwoordigers, Couvreur en de hoogleeraar Asser. De leden vereenigden zich vervolgens in de vijf sektiën *a.* wetgeving, *b.* opvoeding en onderwijs, *c.* kunsten en letterkunde, *d.* weldadigheid en openbare gezondheidsleer, *e.* staathuishoudkunde, waar de bureaux en comités, werden zamengesteld, en de orde der werkzaamheden verder voor den volgenden morgen werd geregeld. Presidenten der verschillende sektiën zijn: voor *a* mr. J. A. Jolles, voor *b* jhr. mr. W. E. J. Berg van Dussen Muilkerk, voor *c* mr. J. van Lennep, voor *d* mr. J. Heemskerk Az., voor *e* jhr. C. Hartsen.

Heden morgen, 27 september, werd het kruisvuur in de verschillende sektiën geopend. Krachtens een natuurwet, die de ubiquiteit of de tegenwoordigheid op onderscheidene plaatsen te gelijk van één menschelijk ligchaam ten stelligste verbiedt, is het niet wel mogelijk *aan al de diskussiën die in de vijf sektiën* worden gevoerd te gelijk zijn aandacht te schenken. Men moet hier òf een keuze doen, aangetrokken door de meerdere belangstelling die het eene onderwerp boven het andere ons inboezemt, òf al rondwandelend nu hier, dan daar wat nogen op te vangen. In sektie *d* wees de thermometer geen hooge warmtegraad aan. Meer heet ging het toe in sektie *c*, waar de christelijke kunst werd besproken en de vraag geopperd of er wel eene dus genaamde „christelijke kunst" heeft bestaan. De heer Alberdingk Thijm schaarde zich, gelijk zich verwachten liet, *onder de kampioenen* ter eener, anderen, onder deze ook Alexander Weill, onder die ter andere zijde. Het woordje „christelijk" heeft altoos een groote vonken slaand vermogen.

Trouwens het woordje „politiek" niet minder. Regtstreeks natuurlijk, mogen deze beide op geenerlei wijze in de diskussie worden gemengd, maar al spreekt men het woord niet uit, onwillekeurig geeft hier en daar de geest zich lucht. Kan dit wel anders, waar bijv. met een spreker als de heer Desmarets in den boezem der vergadering, over het vóórkomen van „fraudes" bij de verkiezingen word gehandeld. Intusschen verzoek ik uwe lezers voor ditmaal het oorlogsterrein in de sektiën *met mij als doorwandeld te beschouwen.* Het middaguur is daar en de „séance publique" in de groote zaal van het paleis neemt een aanvang. Aller oogen, ook die der schoone kunne, zijn *gerigt op de tribune.* Maar voor wij daar iets zien, worden onze ooren geboeid door een allervermakelijkste entre-scène. Er is onweer aan de lucht, er vallen dreigende woorden tegen het hoofdbestuur. Er is geroep van: „assis — à l'ordre du jour!" Eindelijk brengen des heeren Desmarets' welsprekende woorden de beide hartstogtelijke klagers tot berusting, en de heer Asser beklimt het spreekgestoelte.

Het is lastig en bezwarend zich van eene vreemde taal bij 't spreken te moeten bedienen — zoo dacht ik bij het hooren van den overigens talentvollen jengdigen spreker — en van meerdere onzer landgenooten.

Het onderwerp dat thans ter sprake kwam en dat door den *hoogleeraar Asser uitnemend werd ingeleid, betrof* „la législation sur les étrangers". Schönbaar kalm onderwerp, zoo lang het bloot over de vraag betreffende het al of niet noodzakelijke van het vorderen van „passen" loopt, maar hoe worden er vonken uit geslagen als de heer .... Naudrin, meenen wij, van Luik, en vooral een hartstogtelijk opgewonden spreker als de heer Madier, „un ancien proscrit", het spreekgestoelte beklimt. Onmogelijk is het mij u een flaauw denkbeeld van den gloed en den vloed zijner woorden te geven. Mag de vreemdeling, die om „*politieke misdaad*" wordt vervolgd, worden uitgeleverd? Denk u die vraag, in onzen napoleontischen tijd — in den mond van een franschman — op een vrije *tribune in den mond van een franschman die zelf om* vrijzinnige politieke ideën vervolgd is. Nog een ander vurig spreker, de heer l'Hermite, besprak die kwestie, iets minder heftig, maar in den zelfden geest als Madier en ook als de spreker uit Luik. Aan Holland als het land der vrijheid werd natuurlijk overvloedig lof toegezwaaid. Het kwam mij dan ook waar voor, wat ik iemand hoorde zeggen: Het internationaal kongres is een groote veiligheidsklep voor anti-napoleontische ideën.

Van onzen gewonen amsterdamschen korrespondent.

Amsterdam, 27 *september.*

In vliegenden haast tusschen de feesten door zal ik u verder verslag geven van hetgeen ik heb gezien en ondervonden. Gisteren avond was er een raout in de zaal Frascati: Wat is een raout? Zoo ik er dit oogenblik eene beschrijving van geven moet, la voilà. De stijfste, onaangenaamste bijeenkomst die zich denken laat. De zaal alleen aan de wanden bezet met eenige rijen stoelen. Voor het overige de geheele ruimte voor wandelaars ingerigt. Eene groote massa dames en heeren komen binnen. Er wordt muziek gemaakt, maar door het onophoudelijk heen en weder loopen hoort men er nagenoeg niets van. De zaal wordt eivol. Van eenige kennismaking, of onderlinge verbroedering, bij de groote volte, geen zweem. De hoeden der heeren worden geknepen door de krinolines der dames. Men haakt naar lucht, en ontvliedt dat oord van hitte en gedwongenheid zoo spoedig als de gelegenheid toelaat.

Meer goeds kan ik u vertellen van de séances van heden morgen in de verschillende sektiën. Ik had mij begeven naar de 3e sektie: kunst en fraaije letteren. Het was er stikkend vol, althans op het laatst. Er is uitmuntend gesproken. Vooral een belg, de heer Dannier (misschien spel ik de naam wel verkeerd) en een duitscher, de heer Behrend, hebben het publiek geëlektriseerd. Ook de heer Alberdingk Thym sprak zeer welsprekend in de fransche taal. De aanleiding was: de invloed van het christendom op de kunst en litteratuur. De rede van den heer Thym — konsekwent uitgaande van zijn exclusief beginsel — wekte de verontwaardiging op van den heer Behrend, een israëliet, die aan die verontwaardiging in eene taal lucht gaf, zoo gloeijend en krachtig als ik welligt mijn leven niet heb gehoord. Intusschen was dit incident toch eenigermate te betreuren, uit hoofde het aanleiding gaf tot min of meer personele kwesties, waaraan echter de president, de heer mr. J. van Lennep, zeer gepast een einde maakte.

Ook in de eerste sektie (législation comparée) is uitmuntend gesproken, vooral door den beroemden franschman *Desmarets.*

De nederlanders kunnen het in den regel tegen de belgen en franschen niet uithouden, doch dit was niet anders te verwachten, daar er haast niet anders dan fransch wordt gesproken. Onze koopman, de heer Mohr, een duitscher, heeft in zijn moedertaal eenige zeer goede dingen gezegd.

Amsterdam, 28 *september.*

Veroorloof mij voort te gaan met u het een en ander mede te deelen van de werkzaamheden van het kongres en de feestelijkheden. Met een enkel woord heb ik u gisteren reeds iets gemeld omtrent de séance der derde sektie: art et littérature. Ik kan echter nog het een en ander er bijvoegen. Om den invloed, dien het christendom op de kunst heeft uitgeoefend, te bespreken, was op het vorige kongres voorgesteld door den belg Weill. Deze begon dan ook zijne demonstratie, vol geest, doch tevens vol valsche logica. Zijne gansche rede was eigenlijk gerigt tegen het christendom, meer dan tegen l'art chrétien, en de voorzitter — de heer mr. J. van Lennep — was dan ook zeer in zijn regt met dien spreker tot de orde te roepen. Professor Millies bestreed den vorigen *israeliet minder door schitterende phrases, dan wel door* eene historische beschouwing vol degelijkheid en studie. De heer Dognée sprak eene rede uit ten gunste van het denkbeeld, dat de kunst universeel is en niet anders mag genoemd worden; hij verwierp dus de uitdrukking: l'art chrétien, en meende dat, technisch gesproken, men eigenlijk door art chrétien niet anders moest verstaan dan de kunst der elfde, twaalfde en dertiende eeuw. Hij eindigde met te beweren dat onze eeuw niet totaal gezond was, er scheelt iets aan, niet anders dan dat wij zoeken eene vorm, geschikt om onze denkbeelden te beligchamen, een nieuwe kunstvorm. Deze rede was welligt een model van welsprekendheid. De heer Moler *sprak in het hoogduitsch, zijne moedertaal.* Zijne gepaste rede was alleen eene poging om de relative waarde die men aan de uitdrukking „art chrétien" moest hechten, eenigzins praktischer te omschrijven. De heer Behrends, hoewel in de hoofdzaak het tamelijk eens zijnde met den heer Weill, meende echter dat de zaak op een meer logische wijze moest verdedigd worden, en leverde eene aller geestigste kritiek op de rede van den voorsteller. De heer Cohen Stuart meende dat de kunst tegenwoordig geen levensbeginsel had en ook niet kon hebben omdat er geen geloof bestond. Deze eeuw is eene van wetenschap, van praktische kennis, van kritiek, niet van geloof, en zonder geloof geen kunst. De heer Alberdingk Thijm, meende dat het wel waar is, dat technisch gesproken l'art chrétien was: de kunst die gebloeid heeft in de drie genoemde eeuwen en die thans weder bloeit in sommige streken van Duitschland en elders, doch dat als philosofische idee, de uitdrukking ook eene andere beteekenis had. Het lijdt geen twijfel, volgens den spreker, dat het christendom een zeer grooten invloed heeft uitgeoefend op de kunst, en hij wilde dit in de eerste plaats demonstreren door de moraal van het christendom, zigtbaar in de kunst en vervolgens door de geschiedenis. Door het christendom was men er toe gekomen om niets schoon te vinden dan hetgeen ook volgens de zedeleer goed is. De geschiedenis van het christendom zou geene enkele pagina bezitten, die niet in staat is om het leven te schenken aan een heerlijk kunstgewrocht. Hij verkondigde de stelling dat „le christianisme c'est l'humanité."

Deze laatste uitdrukking deed een storm ontstaan in het hart van den heer Behrend, welke storm een uitweg vond met brieschend geweld. Hij zeide als jood er tegen te moeten protesteren dat hij buiten de humaniteit gesloten werd, beweerde dat de moraal van het christendom, de regel: „hebt elkander lief," waardig was met gouden letteren in elk hart gegrift te zijn, maar dat de christenen zelven die leer zeer weinig in toepassing bragten. De geschiedenis nagaande moest hij erkennen *dat de christelijke historie traaije momenten* oplevert voor de kunst, onder anderen de brandstapel van Huss, doch het christendom was daar waarlijk de overwinnaar. Hij trok eene parelel tusschen dit amsterdamsche kongres en het kongres van Mechelen natuurlijk zeer ten

nadeele van het laatste — ook van den heer Thijm, die volgens hem veeleer eene plaats had moeten innemen in dat kongres, waar geene andere leden waren toegelaten, dan die het in de hoofdzaak reeds met elkander eens waren.

Gij ziet dat men geheel buiten de eigenlijke kwestie was geraakt. De president maakte daaraan dan ook zeer wijsselijk een einde. De geheele rede van den heer Behrend was treffend schoon, gloeijend en wegslepend, doch niettemin in hoofdzaak, althans als oppositie tegen den heer Thijm, niet alleen te bitter, maar hoogst onregtvaardig.

Nog erger was het toen heden morgen de heer Behrend op nieuw het woord verkreeg, en daarvan misbruik maakte door alle hoofddenkbeelden (zonder die in verband met de kunst te brengen), van het katholicisme vreesselijk aan te vallen. Tot onze verwondering liet de president hem langer dan een kwartier zoo voortgaan, tot dat hij hem eindelijk tot de orde riep. Over de kunst zelf sprak de heer Behrend zeer weinig.

De heer Alberdingk Thijm antwoordde, en velen met mij hebben 's mans bezadigdheid bewonderd. Hij verklaarde dat door te zeggen: „le christianisme c'est l'humanité" hij geenszins bedoelde iemand, wie dan ook, van het christendom, dus van de humaniteit uit te sluiten, dat kon hij niet, dat kon niemand dan God, en hij geloofde dat de geheele wereld, een ieder bestemd was, tot de groote christelijke beginselen over te komen, misschien eerst op den laatsten dag des oordeels — wie echter kon de oplossing van dit raadsel vinden? Hij ging vervolgens met diepe geleerdheid na de uitmuntende monumentale kunst der middeleeuwen, waaraan hij een zeer verheven karakter toescheef, en erkende dat door de vooruitgang der wetenschap in onzen tijd, die ook hij zeer roemde, bij hen die gelooven, nog wel eene kunstrigting kon geboren worden, veel uitmuntender dan eene die heeft bestaan. Op alle beleedigingen hem toegevoegd, heeft hij niet anders geantwoord, dan dat het hem speet, dat de zich noemende liberalen, zoo susceptible waren bij het minste woord dat kwetsen kon. Wanneer wij nagaan dat de heer Weill in zijne eerste rede niet anders heeft gedaan dan het christendom geestig te persiffleren, dan moet men hem wel gelijk geven.

Buitenland.

Algemeen overzigt.

Hoewel te Turijn de rust in de laatste dagen onverstoord is gebleven, schijnen de gemoederen nog niet tot kalmte te zijn gekomen. Dit is dan ook zeer verklaarbaar; overal waar maatregelen genomen worden waardoor velen zich financieel benadeeld vinden, is de verbittering hevig en niet spoedig voorbijgaande. Zoo ook te Turijn. Allen wier inkomsten voor een groot deel voortspruiten uit de voordeelen welke de weelde eener vorstelijke residentie opleveren, zullen met nog vele anderen het uiterste aanwenden om het hen dreigende gevaar af te wenden. Men beproeft dit thans echter langs meer wettigen weg, en voor een aan de kamers gerigt verzoekschrift om de fransch-italiaansche overeenkomst van 15 september niet goed te keuren worden handteekeningen geworven. Ook de gemeenteraad heeft zich met uitvoerige vertoogen tot de regering gewend. Daarin wordt o. a. beweerd, dat de overeenkomst van 15 september overal een gevoel van tevredenheid had opgewekt, maar dat bij het vernemen der voorwaarden welke aan de verplaatsing der hoofdstad verbonden waren, de bevolking zich de uitspraak van het parlement herinnerd heeft, waarbij Rome tot hoofdstad van Italië [illegible] voorgestelde verplaatsing ligt voor de bewoners van Turijn en zelfs voor een groot aantal italiaansche burgers het denkbeeld opgesloten dat men afstand doet van het bezit van Rome. En toch alleen met het oog op Rome als hoofdstad hebben de inwoners van Turijn zich tot opofferingen van hunne materiële belangen reeds sedert lang bereid betoond.

Te Napels is een meeting gehouden in tegenovergestelden geest. In een zeer talrijke bijeenkomst, waar alle schakeringen der liberale rigting vertegenwoordigd waren en die in de beste orde is afgeloopen, is de verwezenlijking der fransch-italiaansche overeenkomst wenschelijk verklaard, zonder dat men daardoor eenigen afstand deed van de aanspraken op Rome en Venetië. De regering zal namens deze meeting uitgenoodigd worden zich door geen belangen van plaatselijken aard bij het kiezen van een voorloopige hoofdstad te laten leiden.

De officiële tekst der overeenkomst is nog niet medegedeeld. Alleen wordt door een parijsch korrespondentiebureau van den inhoud een schets gegeven, volgens welke deze uit de vier volgende hoofdbepalingen zou bestaan: 1. verbindt zich de fransche regering om hare troepen van het romeinsche grondgebied te doen wederkeeren in verhouding tot aanwervingen door de pausselijke regering van een leger van buitenlandsche katholieken. De ontruiming van Rome zou echter in elk geval binnen twee jaren geheel zijn afgeloopen; 2. verbindt zich de italiaansche regering om de zamenstelling van een pausselijk leger niet te belemmeren, mits het niet voor Italië gevaarlijk dreigt te worden; 3. verbindt zich de italiaansche regering om het tegenwoordig pausselijk grondgebied te eerbiedigen en het tegen mogelijke invallen van buiten te helpen beschermen; 4. verklaart de italiaansche regering zich bereid om te onderhandelen over de overname van een gedeelte der romeinsche schuld, in evenredigheid tot de vroegere pauselijke provinciën. Voor de juistheid van deze lezing bestaat echter weinig zekerheid.

De bewering dat Frankrijk Oostenrijk had uitgenoodigd aan onderhandelingen betrekkelijk de romeinsche kwestie deel te nemen en dat eene daarop gevolgde weigering tot het sluiten der fransch-italiaansche overeenkomst zou hebben geleid, wordt door de General-Correspondenz tegengesproken.

De vijfde bijeenkomst der Weener konferentie is op heden bepaald.

Uit Koppenhage wordt gemeld dat de verloving van prinses Dagmar, tweede dochter des konings, met den grootvorst troonopvolger van Rusland thans eene besliste zaak is.

Koningin Maria Christina heeft maandag Parijs verlaten om zich over Bordeaux en Bayonne naar Spanje te begeven waar zij dus na een zevenjarige ballingschap weldra zal zijn wedergekeerd.

Korrespondentie.

Ingevolge de ons medegedeelde klagt uit IJzendijke, over de ongeregelde ontvangst onzer courant, moeten wij den heer V. mededeelen, dat de verzending bij ons steeds met de meeste naauwkeurigheid plaats heeft.

DE UITGEVERS.

Handelsberigten.

Graanmarkten enz.

AMSTERDAM 28 sept. Raapolie op zes weken ƒ42¼. Lijnolie op zes weken ƒ39½.

OOSTBURG 28 september. Bij kleinen aanvoer was tevens weinig vraag te bespeuren en er werd weinig graan ter verzending gekocht. Voor bakkerij is gedaan: jarige tarwe ƒ8,50, ƒ8,25, ƒ8. Rogge ƒ5,60, ƒ5,40, ƒ5,25. Voorts is verkocht: wintergerst ƒ5,20, ƒ5, ƒ4,75. Zomer dito ƒ5 à ƒ4,50. Haver naar kwaliteit ƒ3,25 à ƒ2,50. Van koolzaad en erwten, even als van jarige paardenboonen werd bijna niets getoond. Men betaalde voor jarige en tweejarige tarwe ƒ8,50 à ƒ8, nieuwe en gemeenere ƒ8 à ƒ7. Nieuwe rogge ƒ5,60 à ƒ5,25. Jarige wintergerst ƒ5,40 à ƒ5,20. Nieuwe dito ƒ5,10 à ƒ4,70. Dito zomer ƒ5 à ƒ4,50. Zeeuwsche haver ƒ3,25 à ƒ2,50. Winter-koolzaad ƒ13. Groene erwten ƒ7 à ƒ6,50.

MIDDELBURG 29 september. De aanvoer, zoowel uit onze naburige eilanden als ook uit Walcheren, was heden niet zoo groot als voorgaande week. Jarige walchersche tarwe alleen voor konsumtie gekocht. Puike nieuwe dito, voor de zaai geschikt, had nog al koopers. Rogge bijna zonder handel. Gerst, zoo winter- als zomer-, uiterst weinig ter veil en met genegen koopers. Een paar partijtjes nieuwe walchersche witte en bruineboonen, die geveild werden, waren vrij goed droog en zijn tot geheimen prijs gekocht. Nieuwe zeeuwsche paardenboonen waren einde beurs nog onverkocht. Walchersche groene erwten minder ter veil en bragten vorigen weekprijs op. Jarig winter-koolzaad met zeer weinig handel. Nieuw dito vond weinig aftrek. Nieuw zomer dito ruimer ter veil met genegen koopers. Men kocht jarige tarwe ƒ8,50 à ƒ8,25 naar deugd. Nieuwe dito ƒ8,25 à ƒ7,50. Tweejarige walchersche dito hield men op ƒ8,50. Puike jarige dito ƒ9 à ƒ8,75. Nieuwe dito voor de zaai ƒ9, mindere niet begeerd. Jarige zeeuwsche rogge ƒ6 gehouden. Nieuwe voor de zaai ƒ6,25 à ƒ6. Bak-rogge ƒ5,80. Puike wintergerst ƒ5,50, mindere ƒ5,25. Dito walchersche zomergerst ƒ4,60, mindere naar rato. Walchersche groene erwten begin beurs ƒ7,25 à ƒ7,35, later ƒ7,50 de mud. Puik jarig winter-koolzaad ƒ14,75 de mud gekocht. Nieuw dito ƒ13 à ƒ12. Dito zomer-koolzaad ƒ10,75, ƒ10,50, ƒ10 à ƒ9,50 naar kwaliteit. Oliën zonder prijsverandering.

[illegible] MARKTPRIJZEN.

Middenprijzen van bakbare tarwe ƒ8,80 en rogge ƒ6,—. Aardappelen ƒ1,60 à ƒ1,70 per ned. mud. Versche boter ƒ1,20 à ƒ1,24 per ned. pond.

Prijzen van effekten.

Amsterdam 29 september.

Nederland.	Certifik. Werkelijke schuld . .	2½	pct.	60 11/16
	dito dito dito . .	3	„	—
	dito dito dito . .	4	„	96
	Aand. Handelmaatschappij . .	4½	„	136
België.	Certifikaten bij Rothschild . .	2½	„	—
Rusland.	Obligatiën 1798/1816	5	„	94
	Certifik. Hope & co.	4	„	69
	Oblig. dito 1855, 6e serie	5	„	82⅛
	dito dito Leening 1860	4½	„	81⅞
	Certifikaten	6	„	45
	Aand. spoorweg		„	183
Polen.	Schatkistobligatiën	4	„	70
Oostenrijk.	Obligatiën metalliek	5	„	55¾
	dito 1847/1852	2½	„	28½
	dito rente Amsterdam	5	„	80½
	dito nationale	5	„	62¼
	Bank aktiën	3	„	—
Italië.	Leening 1861	5	„	—
Spanje.	Obligatiën (binnenlandsche) .	3	„	—
	dito . . . . 3 thans	2½	„	42⅝
	Amortisable schuld		„	—
Portugal.	Obligatiën 1853	3	„	45 1/16
	dito 1856—1862	3	„	45¼
Griekenl.	dito (blaauwe)	5	„	21⅜
Turkije.	Obligatiën (binnenl.)	6	„	47¼
Vereen.Stat.	dito (1882)	6	„	42⅞
Illinois.	dito	7	„	44½
Mexiko.	dito	3	„	25¾
Grenada.	dito afgestempeld	4¾	„	11 13/16
Venezuela	dito	2	„	20½

Advertentien.

Heden beviel van eene DOCHTER J. E. INKMAN — KUNST.

Middelburg, 29 September 1864.

Bevallen van eene DOCHTER H. M. BALJÉ, geliefde Echtgenoote van C. M. DE NEEF.

Algemeene en bijzondere kennisgeving.

28 September 1846.

Velsen. — Ons bijna driejarig Dochtertje SUSANNA JACOBA bezweek heden na eene korte maar hevige ziekte.

J. W. D. RÖELL

C. J. RÖELL—VAN EEKELEN.

AFLOSSING van Walchersche Obligatiën, en van Obligatiën op den Straatweg van Serooskerke naar Domburg.

De CENTRALE DIRECTIE van WALCHEREN brengt ter kennis van de belanghebbenden: dat, ingevolge de daarvan gedane en in de Nederlandsche Staats- en Middelburgsche couranten opgenomene bekendmaking van den 1 September 1864, op heden heeft plaats gehad, de openbare uitloting van Walchersche Obligatiën en van Obligatiën op den straatweg van Serooskerke naar Domburg; dat daarbij zijn uitgekomen de hierna vermelde Nommers, te weten:

a. Van de Obligatiën volgens het plan der conversie en aflossing van de schulden des Polders van den 3en Maart 1856:

118, 159, 339, 434, 443, 480, 536 en 576, elk van ƒ1000,—;

b. Van de Obligatiën volgens het plan eener geldleening van drie honderd duizend gulden, ten laste van den Polder, vastgesteld den 28en Februarij 1863:

68, 77, 125 en 247 elk, van ƒ1000,—;

297A, 297B, 297C, 297D, 297E, elk van ƒ200,— en

c. Van de Obligatiën ten laste van den Serooskerk-Domburgschen staatweg:

8 en 39, elk van ƒ500,—;

en dat de gemelde Obligatiën alzoo zullen worden afgelost met den 1en Januarij 1865, met bijbetaling der verschenen [illegible] 1864, ten kantore van [illegible] Walcheren.

Middelburg, 29 September 1864.

De Centrale Directie voornoemd,

VON BRÜCKEN FOCK,

waarnemend President.

J. P. VAN VISVLIET,

Griffier.

AANBESTEDING.

Het Roomsch-Katholijk Parochiaal KERKBESTUUR van HEINKENSZAND, Provincie Zeeland, is voornemens, op Donderdag den 13 October 1864, des voormiddags ten elf ure, in het openbaar aan te besteden:

het bouwen van eene nieuwe Kerk, met Tourelles.

De **Bestekken** zullen van af den 3den October ter inzage liggen:

te Middelburg in het Nederlandsch Koffijhuis bij BULTERIJS en in het Hôtel de Flandre bij ANTHEUNISSEN;
te Vlissingen in het Hôtel de Commerce bij de Wed. PEETERS en bij ABÉE;
te Brouwershaven bij VAN 'T HOF;
te Zierikzee bij VAN OPPEN;
te Tholen bij AUGUSTIJN;
te Goes in de Korenbeurs bij P. J. BREKER en op het Slot bij de Weduwe J. KOENS,

alsmede bij HUGO KOENS, te Heinkenszand, waar de Teekening ter inzage zal liggen en bij wien tevens de Inschrijvings-biljetten zullen geopend worden, — terwijl het Bestek, op franco aanvrage, tegen betaling van één Gulden, en de aftrek der Teekening à drie Gulden, verkrijgbaar is gesteld in het Magazijn van Kantoorbehoeften van J. J. CEULEN, te Middelburg.

Nadere inlichtingen zijn dagelijks te bekomen bij den Heer P. W. SCHRAUWEN te Middelburg, door wien daags voor de besteding aanwijzing in loco zal gegeven worden.

DOMEIN-VEILING.

De ONTVANGER der Registratie en Domeinen te Sluis zal op Dingsdag 25 October 1864 en volgende dagen, telkens des voormiddags ten tien ure, ten overstaan van den Notaris LOEFF, residerende te Zuidzande, in het openbaar, ten Raadhuize der Gemeente **SLUIS**, veilen

DE RIJKS-GRONDEN

in den Aardenburgschen Havenpolder en den Diomedepolder,

met de DIJKEN dier Polders en die van den Sophia- en den Austerlitz-polder, te zamen groot ongeveer **240 Bunders**, gelegen in de Gemeenten Aardenburg, Oostburg en Zuidzande, en verdeeld in **68 Kavels.**

Deze Goederen zijn breeder omschreven in den Catalogus, welke ook de Veilings-voorwaarden en Kaarten bevat en voor 25 cent verkrijgbaar is bij de Ontvangers der Registratie en Domeinen te Sluis, Goes, Hulst, Kortgene, Middelburg, Tholen, Zierikzee, Amsterdam, Arnhem, Breda, 's Gravenhage, 's Hertogenbosch, Maastricht en Utrecht.

Inlichtingen zijn te bekomen bij den Ontvanger der Registratie en Domeinen te Sluis.

De Notaris P. VAN DE GRAFT zal, op Donderdag den 13 October 1864, des avonds ten 8 ure, in de bovenzaal der Societeit DE VERGENOEGING, staande op de groote Markt, in het openbaar bij opbod en afslag, presenteren te verkoopen:

1. **een HUIS en ERVE** met **Tuin**, zijnde een Speelhof, staande en gelegen aan den Singel buiten de Koepoort, gemerkt wijk S, numero 49, Kadastraal bekend sectie F, numero's 901 en 902, ter inhoudsgrootte van 9 Roeden 48 Ellen. Grondlasten bedragen ƒ 9,83, Water- en Dijkpenningen ƒ 1,04;
2. **een HUIS en ERVE** met **Pakhuis**, staande en gelegen binnen Middelburg, in de Korte Singelstraat, gemerkt wijk O, numero 292, Kadastraal bekend sectie B, numero 1406. Grondlasten bedragen ƒ 25,93.

Voorschreven vaste Goederen zijn daags voor en op den dag van verkoop voor een ieder te zien, van des voormiddags 10 tot des namiddags 3 ure.

MANUFACTUREN.

K. BAART.

ONTVANGEN WINTER-ARTIKELEN:

Moscows, Drap de Russie, Tricot, Pantalonstof, Flanel, Baai, Vries, Wollen en Moltonnen Dekens. — Verder **Bonfanten, Handschoenen, Cachenez, Mouwen, Mofjes, Mutsen, Netten, Pellerines enz.**

HOLLANDSCHE SOCIETEIT VAN LEVENSVERZEKERINGEN

Opgerigt in den jare 1807, te Amsterdam.

KAPITAAL EEN MILLIOEN GULDEN.

(VOLGEFOURNEERD.)

Directeur P. Langerhuizen.

KANTOOR: *Reguliersdwarsstraat bij het Koningsplein, X 301.*

CONTRACTEN van DOORLOOPENDE VERZEKERING, met AANDEEL in de WINST, BELEENING, VOORSCHOT en AFKOOP.
Verzekering van WEDUWEN- en WEEZEN-PENSIOENEN.
Uitgifte van LIJFRENTE-BRIEVEN, zoo dadelijk ingaande als uitgestelde.
BELEGGING van GELDEN weder invorderbaar in opgeloopen KAPITALEN of LIJFRENTEN.

Generaal-Agent, de Heer T. DRAIJER, te Gouda.

Gedrukte Tarieven zijn ten Kantore der Directie en bij HH. Correspondenten kosteloos verkrijgbaar.

Correspondenten in de Provincie Zeeland:

Te Middelburg, de Heer W. M. ENGELBERTS.
" Zierikzee, . . . de Heer Jhr. J. L. DE JONGE.

VERKOOPING aan de **BANK VAN LEENING** te Middelburg, op Woensdag den 5 October 1864, des voormiddags ten tien uren, tegen dadelijke betaling.

Op Maandag te voren, van 10 tot 2 ure, voor een ieder te bezigtigen. Ingang Heerenstraat.

Magazijn van **BEDDEN, DEKENS** en **MATRASSEN.**

MIDDELBURG, Langendelft, B no. 143. — VLISSINGEN, Groote Markt, C no. 58.

D. J. PENNOCK.

ONTVANGEN een nieuw assortiment **Wollen- en Chitsen Dekens**, van af ƒ 5,50 tot in de beste kwaliteit. Is mede ruim voorzien van welgevulde Bedden, twee persoons Bed en Peluw ƒ 32 en hooger tot in de beste kwaliteit; Vederen van af 40 cent de 5 Oncen tot in de beste kwaliteit; Wollen-, Paardenharen-, Alpengrassen-, Fare- en Zeegras-Matrassen van ƒ 8 en hooger; Springveêren Matrassen van ƒ 9 en hooger, echte Linnen Turnhoutsche Beddentijken, bekroond op de Algemeene Nationale Tentoonstelling te Haarlem, 1861; gemaakte Beddenkleeden ƒ 4 en hooger; verder alle soorten van **MANUFACTUREN.**

Beveelt ook minzaam aan zijne Koninklijk geoctroijeerde Chemische **Stoomzuivering-Fabriek** voor Bedden en Matrassen en verzoekt een ieders gunst.

NB. Berigt tevens dat de verzending van Dekens, ter bewassching naar Leiden, binnen 8 dagen geschiedt à 55 cent per Stuk.

Heden ontving ik

PETROLEUM- en OLIE-LAMPEN, Glazen, Glazenpoetsers, Oliekannen, Pitten enz.; groote en kleine Lederen **Stroo- en Schooltasschen**, Portefeuilles, Portemonnaies, Sigarenkokers, Sigaren-étui's, Tabaksdoozen, Lucifersdoosjes, Tabaks- en Sigarenpijpjes, Pijpen in Etui, houten Pijpen enz.; **Tivoli- of Kinderbiljarden**, Legprenten, Bouwdoozen, Kinder-Dambordén, losse Schijven; ruime sortering **Gezelschapsspelen**, mooije Dominospelen enz.; Eau-de-Cologne, Zeepen, Pomade, het zoo gunstig bekende **Stijfselglans**, het Schijfje 3 cent, dat voldoende is voor 5 Ons Stijfsel, de 25 stuks 60 cent; verbeterde **Vuurmakers** de 120 stuks 60 cent.

Korte Noordstraat, L 88. **H. J. MARTIJN.**

Eene Gemeubeleerde **KAMER** te Huur te Vlissingen op de Kleine Markt, wijk I no. 184, met of zonder Kost.

TE KOOP: een Bruin **MERRIEPAARD**, oud zes jaren; twee à drie Kalfdragende **VAARZEN**, en vijf Voer best Hooglandsch **HOOI**. — Adres bij L. VERHULST Wz. te Westkapelle. Brieven franco.

Van heden af aan **VARKENSVLEESCH** te k[...] bij BLOM, in de 's Gravenstraat, I no. 256: Krippen[...] cent, Rolladen, Schijven en Worst 70 cent.

Door ziekte terstond eene **Meid** benoodigd, Lang[...] delft B 114/115.

Een aankomend **Meisje** benoodigd, bij den Not[...] P. VAN DE GRAFT.

UITSPANNING: DE UNIE.

(Groote Abeele).

Op Zondag 2 October **GROOT HARMONI[...] MUZIEK** des middags ten 4 ure.

UITSPANNING: DE ZWAAN.

Op Zondag den 2 October, bij gunstig weder, tot [...]ting van het zomer-saizoen, **CONCERT** door **Hoornmuziek** van het 6e Regement Infanterie, Illuminatie à Giorno, des avonds ten vijf ure.

STOOMVAARTDIENST

tusschen

VLISSINGEN en ROTTERDA[...]

vice versa.

DE WINTERDIENST zal aanvangen op Zatu[...] den 1sten October 1864, en wel van Rotterdam:

op de gewone vaste dagen en uren, te weten:

Maandag, Woensdag en Vrijdag, des morgens ten 8 [...] van *Vlissingen*, en Dingsdag, Donderdag en Zatur[...] des morgens ten **8** ure **30** min. van *Rotterdam.*

De uren van afvaart en aankomst zijn zoo veel mog[...] geregeld naar de Spoortreinen en Stoomboot tuss[...] Vlissingen en Breskens vice versa.

Vlissingen, 19 Sept. 1864. DE DIRECTIE[...]

STOOMBOOTDIENST

TUSSCHEN MIDDELBURG EN ROTTERDA[...]

Uren van afvaart in October.

VAN MIDDELBURG:				VAN ROTTERDAM:			
Zaturdag	1	's midd.	12 ure.	Zaturdag	1	's morg.	8
Zondag	2	"	12	Zondag	2	"	8
Maandag	3	's morg.	5,30	Maandag	3	"	8
Dingsdag	4	"	6	Dingsdag	4	"	10
Donderd.	6	"	6	Woensdag	5	"	10
Vrijdag	7	"	6	Vrijdag	7	"	10
Zaturdag	8	"	6	Zaturdag	8	"	10
Zondag	9	"	6	Zondag	9	"	10
Maandag	10	"	7	Maandag	10	's midd.	1[...]
Dingsdag	11	"	8	Dingsdag	11	's morg.	[illegible]
Donderd.	13	"	10	Woensdag	12	"	[illegible]
Vrijdag	14	"	11	Vrijdag	14	"	[illegible]

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

BIJVOEGSEL
VAN DE
MIDDELBURGSCHE COURANT
van zaturdag 1 oktober 1864.

Staten generaal.

TWEEDE KAMER.

Zitting van dingsdag, 27 september.

Voortzetting der beraadslaging over het konsept-adres van antwoord op de troonrede.

[Daar wij in ons vorig nommer het verhandelde in deze zitting slechts met een enkel woord konden aanstippen geven wij thans een meer uitvoerig verslag.]

Aan de orde was de diskussie over § 4 (koloniën).

Die paragraaf luidt:

„Met smart slaan wij de verwoestingen gade, door de heerschende ziekte op Java aangerigt. Met uwe majesteit zien wij verlangend uit naar de tijding, dat zij eindelijk heeft uitgewoed. Onze belangstelling in de lijdende bevolking doet ons gedenken aan Nederlands heiligen pligt om het lot der onderdanen, aan zijne overzeesche heerschappij toevertrouwd, gestadig te verbeteren en hun welzijn met kloek overleg te behartigen door kalm en rustig voort te gaan op het ingeslagen pad van wijze en *regtvaardige hervorming.*"

De eerste spreker was de heer Mijer, die verklaarde zich te vereenigen met den inhoud der eerste zinsnede. Minder gelukkig achtte spreker echter den overgang van de eerste tot de tweede zinsnede. Vooral de laatste woorden kwamen hem bedenkelijk voor. Immers hij ontkende dat de daarin voorkomende bewoordingen waren de wensch der groote liberale koloniale partij in Nederland. Die partij was gepersonifiëerd in den minister Loudon, die echter geene indische begrooting bij de wet wilde, evenmin als de oplossing van het kultuurstelsel. In één woord, de voorgangers van dezen minister verlangden ook eene wijze en regtvaardige hervorming, maar zij volgden niet het regeringsbeleid van dezen minister van koloniën. Daarom heeft spreker bezwaar tegen de woorden van deze paragraaf. Hij doet hulde aan de vlugheid, handigheid en onvermoeide werkzaamheid van den minister, maar zijne rigting keurt spreker af. De minister wil wettelijke regeling, maar praejudiciëert op dien toestand, door groote maatregelen bij besluit vast te stellen. In zijn stelsel ontbreekt verband en zamenhang. Het kultuurstelsel bestaat in naam, maar zijne slooping is nabij, en het batig saldo, zoo het er is, zal zijn voor Indië, niet voor het moederland. Ten slotte stelde hij een amendement voor om de paragraaf te eindigen bij het woord „behartigen."

De heer van Nierop merkte op dat deze paragraaf tot aan het woord „behartigen" een koloniaal stelsel bevat, waarmede de kamer zich kan vereenigen, niet enkel een stelsel van behoud, maar van vooruitgang, doch het verdere daarin voorkomende, vooral in verband met § 6, acht spreker niet aannemelijk. Ook hij wil hervorming van Java, maar de middelen daartoe wil spreker zich voorbehouden en hoegenaamd niets praejudiciëren. Want het is niet liberaal of zelfstandig de kamer te noodzaken, zich zonder diskussie over te geven. Hij is een vriend van het ministerie, maar een lastige vriend, dat is, hij wil de verschillende onderwerpen afzonderlijk beoordeelen. Daarom is spreker vóór het amendement.

De heer van Bosse konstateerde dat het amendement eene vijandige strekking heeft tegen het regeringsbeleid van dezen minister; het is eene soort van oorlogsverklaring, (waarmede) spreker zich niet vereenigt. Hij beoordeelt slechts maatregelen, maar stelt den minister niet verantwoordelijk voor geschrijf in een indisch dagblad. En hij kent spreker geen enkelen maatregel van dezen minister, waaruit zou blijken dat de minister zou willen hetgeen de dagbladen verlangen. Hij kan dus voor alsnog geen ongunstig oordeel over de handelingen van dezen minister vellen. In de begrootingen ten minste zijn geene sporen aanwezig, dat de minister zou willen afwijken van den weg van wijze en bedaarde hervorming. Juist het tegendeel is het geval. De heer Storm van 's Gravesande had bezwaar tegen de paragraaf en stelde als amendement voor de laatste woorden te lezen:

„Onze belangstelling in de lijdende bevolking doet ons gedenken aan Nederlands heiligen pligt om het lot der onderdanen aan zijne overzeesche heerschappij toevertrouwd, gestadig te verbeteren en hun welzijn met kloek overleg te behartigen door wijze en regtvaardige hervorming."

De heer van Nispen van Sevenaer verdedigde het amendement van den heer Mijer, waarin hij geene vijandelijke houding jegens den minister zag, maar waardoor enkel niets gepraejudicieerd werd. De heer Mijer ontkende dat de wijziging eene hostiele strekking had. De heer van Nierop protesteerde tegen de gevolgtrekking, als of hij door het ondersteunen van het amendement, eene vijandige houding tegen den minister wilde aannemen. Om iederen schijn daarvan te vermijden zou hij thans het amendement van den heer Storm van 's Gravesande aannemen. De heer van Zuylen van Nyevelt beweerde dat het de bijna eenparige wensch in alle afdeelingen geweest is de slotwoorden te doen vervallen en daarom kan het weglaten daarvan nimmer beschouwd worden vijandig voor de regering te zijn. De heer Dullert ontkende dat het de bijna eenparige wensch van alle afdeelingen was die woorden weg te laten. Men moest voorzigtig zijn met amendementen die onder het waas van onschuld eene diepe beteekenis hadden. De heer Storm van 's Gravesande trok zich die woorden aan en verzocht den heer Dullert ze terug te nemen. De heer Dullert verklaarde daarmede niets persoonlijks jegens den heer Storm van 's Gravesande bedoeld te hebben. De heer van der Linden verklaarde dat het geen algemeene wensch der afdeelingen was de laatste woorden weg te laten. De uitdrukking der paragraaf is voort te gaan in de liberale rigting, die thans de meerderheid voorstaat. De heer Hoffman achtte het tegenwoordig koloniaal stelsel verderfelijk en verklaarde zich derhalve tegen de paragraaf.

De heer van Heukelom (lid der kommissie) verdedigde de strekking der paragraaf, waarvan de *bestrijding rustte op de miskenning der bedoelingen* van de kommissie, die niets anders bedoeld heeft dan een adres, in den geest der groote liberale meerderheid, ook *op koloniaal gebied.* Het door den heer Mijer voorgesteld amendement moet uit den aard der zaak eene hostiele strekking hebben en daarom kan de kommissie dit niet aannemen. Zij wil slechts het algemeen liberaal koloniaal beleid, dat in de laatste jaren veld heeft gewonnen, verdedigen en voorstaan, en op den goeden weg voortgegaan zien. De goede zorg voor de bevolking bekleedt daarbij eene voorname plaats, want de tijd is voorbij dat de kultures niet worden ingetrokken, alvorens de bevolking gedecimeerd was.

De heer Groen van Prinsterer verklaarde vernomen te hebben dat het ministerie bij deze geheele diskussie het stilzwijgen zou bewaren, hetgeen spreker echter niet aannemen wilde. Overigens herhaalde hij dat naar zijne overtuiging de exploitatie van de kolonie voor het moederland niet de hoofdzaak behoorde te zijn, maar wel de zorg voor de welvaart van den javaan.

De heer van Zuylen beweerde, dat na de toelichting door de kommissie, de bedoeling der paragraaf duidelijk is, namelijk intrekking der kultures, om daardoor eene herhaling der uitbarsting van de cholera te voorkomen. De heer van Heemstra protesteerde tegen de beschuldiging dat de oppositie den strijd niet zou durven aanvaarden, maar zij wil dit niet onder de gegevene omstandigheden, nu de regering het stilzwijgen bewaart. Die houding is in strijd met het programma der regering, namelijk verlangen naar gemeenschap met het parlement. De heer van Swieten ontkende, dat de strekking der *paragraaf zou zijn opheffing en vernietiging* der *kultures.* Wel zijn de kultures verminderd, daar waar zij de bevolking te veel drukten. De heer van Lijnden vroeg waarom de minister *sinds eenige* maanden de telegrammen van den goeverneur-generaal niet meer in de Staatscourant doet plaatsen, en of de minister de kamer over den toestand van Java gerust stellen wilde. De heer Heijdenrijck zag het verschil niet in tusschen beide amendementen. De heer Storm van 's Gravesande antwoordde dat zijn amendement het denkbeeld van hervorming niet uitsluit.

Aan de verdere diskussie namen nog deel de heeren Mijer en van Heukelom, de laatste om te verklaren dat het volstrekt de bedoeling der kommissie niet was het kultuurstelsel te vernietigen, hoewel hij voor zich dat stelsel als eene aller ellendigste instelling beschouwde. Ook de heer Groen van Prinsterer repliceerde.

De minister van koloniën verklaarde zich thans niet te willen begeven in een debat over koloniale politiek, maar slechts eenige vragen, hem door eenige sprekers gedaan, te zullen beantwoorden. Onder anderen zeide de minister, dat er geene reden hoegenaamd bij de regering aanwezig was, om zelfs voor de naaste toekomst voor eenige verstoring van de rust of orde op Java te vreezen; maar bij zulke uitgebreide bezittingen als de onze kon men nooit zeggen wat de dag van morgen zou opleveren.

De telegrammen waren in den laatsten tijd niet medegedeeld omdat de goeverneur-generaal geen telegrammen meer zond wanneer niets te melden was dan „Java is rustig."

Het amendement van den heer Mijer werd hierop verworpen met 48 tegen 23 stemmen.

Voor de heeren: de Brauw, Kien, Lycklama, van Zuylen, Schimmelpenninck, van Heemstra, W. van Goltstein, van der Veen, Simons, Wintgens, Taets van Amerongen, van Lith de Jeude, Mijer, van Goltstein, Groen van Prinsterer, Hoffman, Begram, van Asch van Wijck, van Lijnden, van Heiden Reinestein, Hoekwater, van Nispen en van Foreest.

Het amendement van den heer Storm is verworpen met [illegible] tegen 35 st[illegible]

§ 4 werd aangenomen met 45 tegen 26 stemmen.

Tegen de heeren: van Goltstein, Groen van Prinsterer, Hoffman, Begram, van Asch van Wijck, de Schepper, van Lijnden, van Heiden Reinestein, Hoekwater, van Nispen, van Voorthuysen, Storm, van Foreest, Luyben, de Brauw, Kien, Lycklama, van Zuylen, Schimmelpenninck, van Heemstra, W. van Goltstein, van der Veen, Wintgens, Taets van Amerongen, van Lith de Jeude en Mijer.

Zitting van woensdag 28 september.

Voortzetting der beraadslaging over het konsept adres van antwoord op de troonrede.

§ 5 (reglementen op het beleid der regering in West-Indië) werd zonder diskussie aangenomen.

§ 6 (voordragten omtrent koloniale aangelegenheden) werd goedgekeurd.

Bij § 7 (drukperswet in Indië) betoogde de heer van Nispen dat het wenschelijker ware geweest zich bij deze § te houden aan de bewoordingen van het regeringsreglement, waar van toezigt der regering op de drukpers in het algemeen sprake is. De heer van Heukelom (lid der kommissie) antwoordde dat eene wettelijke regeling van de vrijheid der drukpers in het algemeen in Indië dringend noodzakelijk was, dat wil zeggen, toezigt der regering op de drukpers met de noodige strafbepalingen.

De heer van Nispen repliceerde dat men zich had moeten houden aan het regerings-reglement om de zaak *niet te praejudiciëren.* De heer *van Zuylen* wenschte insgelijks een einde te zien aan de bandeloosheid der pers in Indië, vooral nu het bestaande reglement door de bevoegde magt niet schijnt te worden toegepast. In verband daarmede vroeg spreker of aan dit reglement uitvoering wordt gegeven? De heer van Heukelom antwoordde dat het reglement van 1856 op de drukpers was afgekondigd, maar om te beantwoorden de vraag of het behoorlijk wordt toegepast, zou men zich moeten begeven in een onderzoek naar de zaken, waarin dat reglement had behooren toegepast te zijn. Het regeringsreglement wil geene beteugeling van de vrijheid der drukpers en dit heeft de kommissie willen te kennen geven.

De heer van Asch van Wijck wenschte insgelijks wettelijke regeling, d. i. eene regeling van het toezigt der regering op de drukpers. De heer van Nispen herhaalde, dat de zaak der drukpers niet moest gepraejudicieerd worden en daarom de bewoordingen van art. 110 van het regerings-reglement behouden moesten blijven.

De minister van koloniën verklaarde dat het reglement van 1856 afgekondigd is en toegepast wordt en dat van de zijde der regering geene bevelen zijn gegeven om dat reglement niet toe te passen. De heer van Zuylen stelde alsnu voor de woorden der paragraaf aldus te lezen:

„Ook de wettelijke regeling van het toezigt der regering op de drukpers in Nederlandsch-Indië schijnt ons een onderwerp toe, dat dringend voorziening vereischt."

De heer van Asch van Wijck stelde voor te lezen:

„*Ook de wettelijke regeling van hetgeen bij art.* 110 van het regerings reglement in Nederlandsch-Indië is voorgeschreven, enz."

Beide amendementen kwamen der kommissie onaannemelijk voor. Het eerste werd verworpen met 52 tegen 19 stemmen; het tweede met 53 tegen 18 stemmen.

§ 7 werd hierop aangenomen met 54 tegen 17 stemmen.

Tegen de heeren: van Voorthuysen, van Zuylen, Mijer, Simons, Hoffman, van Foreest, van der Veen, Groen van Prinsterer, Lycklama, de Schepper, van Asch van Wijck, van Heemstra, van Nispen, van Lijnden, Schimmelpenninck, Hoekwater en Begram.

§ 8 (spoorwegen). De heer van Bosse gaf in overweging te lezen in plaats van „steeds toenemend verkeer" „toenemend verkeer". De heer Idzerda wenschte aangedrongen te zien op spoedige exploitatie der gereed zijnde lijnen. De minister van binnenlandsche zaken antwoordde, dat exploitatie niet kon plaats hebben voor dat een lijn geheel voltooid is. Zoodra dit het geval is, zal de exploitatie dadelijk aanvangen. De heer Limburg Brouwer (lid der kommissie) verklaarde dat het woord „steeds" kon vervallen en antwoordde dat onder voltooijing van het net, de exploitatie daarvan natuurlijk begrepen is. De heer van Zuylen vroeg of als beginsel aangenomen is niet anders dan groote lijnen te gelijk in exploitatie te brengen, hetgeen spreker zou betreuren. De minister antwoordde, dat het niet als beginsel was aangenomen, maar dat als het mogelijk was groote aanbestedingen in eens te doen plaats hebben, het in het algemeen belang was dit te doen geschieden. Overigens kwam de minister op tegen het verwijt van den heer van Goltstein, dat het werk der staatsspoorwegen traag vorderde. De schuld lag aan den aanleg van wege den staat; partikuliere nijverheid was in dergelijke ondernemingen altijd voordeeliger. Het geheele spoorwegnet zou echter in 1867 gereed zijn.

§ 8 werd hierop zonder stemming aangenomen.

§ 9 (onderwijs). De heer Groen van Prinsterer lichtte uitvoerig een door hem op deze paragraaf voorgesteld amendement toe, luidende:

[illegible] overheidswege

instellingen van middelbaar onderwijs te doen verrijzen, geeft aanleiding tot verscheidenheid van beschouwingen. Wel beseft het denkend gedeelte der natie de onschatbare waarde van een onderwijs ingerigt naar de vorderingen der hedendaagsche beschaving en dienstbaar aan de verkrijging der kundigheden, die ieder burger in zijnen kring behoeft, maar terwijl men hierin overeenstemt, zijn velen van oordeel dat voorrang en uitbreiding van het openbaar onderwijs, waaraan de godsdienst vreemd behoort te zijn, op bederf der volksopvoeding en op wegcijfering der vrijheid van onderwijs uitloopt."

In den loop zijner rede kondigde hij aan een voorstel tot herziening der wet op het lager onderwijs en tot wijziging van art. 194 der grondwet.

De heer Heijdenrijck opperde onderscheidene bezwaren tegen de paragraaf. De woorden „denkend" en „openbaar" moesten z. i. vervallen. De heer Viruly bestreed de denkbeelden van den heer Groen van Prinsterer, die z. i. niet had aangetoond dat het bijzonder onderwijs werd benadeeld.

De heer van Nispen kwam op tegen de splitsing der natie in een denkend gedeelte en een niet denkend, en wenschte daarom een wijziging in de bewoordingen der §.

De heer van Zuylen zeide dat hij reeds voor eenige jaren heeft verklaard, dat de wijze van uitvoering der wet op het lager onderwijs niet loijaal en eerlijk was. Hoewel het beginsel van den heer Groen van Prinsterer inpraktikabel oordeelende, verliest spreker niet uit het oog dat de grondwet vrijheid van onderwijs verlangt. Hij is overtuigd dat het bijzonder onderwijs op allerlei wijs benadeeld wordt en daartegen komt hij op. Het amendement komt hem echter niet wenschelijk voor, omdat het eene soort van prelude is op eene aangekondigde grondwets herziening.

De heer van Limburg Brouwer toonde aan dat het amendement eigenlijk betrekking heeft op § 10, waar van het lager onderwijs sprake is, maar niet op deze paragraaf. De kommissie meende, dat tot het stand komen der wet op het middelbaar onderwijs in het adres moest vermeld worden, omdat die soort van onderwijs, van het hoogste gewigt en onmisbaar voor de kern der natie, vroeger niet bestond en omdat die kern hoogelijk daarmede ingenomen schijnt en het belang daarvan waardeert. Maar het lag niet in de bedoeling der kommissie het bijzonder onderwijs gering te schatten maar alleen te konstateren dat een voldoend openbaar middelbaar onderwijs thans wettelijk geregeld is.

De heer van Heemstra zeide dat hij lang getwijfeld heeft over de ware bedoeling der paragraaf. Thans is het duidelijk: zij die niet instemmen met de loftuiting aan de wet op het middelbaar onderwijs toegezwaaid, behooren tot het niet denkend deel der natie. Spreker protesteert echter tegen dergelijk aanmatigend oordeel.

De heer van Nispen stelde als amendement voor de tweede zinsnede der paragraaf aldus te nemen:

„Algemeen beseft men de onschatbare waarde van een onderwijs ingerigt enz."

De kommissie nam de voorgestelde wijziging over, waarna de heer Groen van Prinsterer nogmaals breedvoerig zijne beginselen blootlegde. Hij trok ten slotte de voorgestelde wijziging in.

De minister van binnenlandsche zaken voerde het woord, voornamelijk tot wederlegging van het gezegde, dat de wet van 1857 niet eerlijk werd nageleefd, voor zoover dit van de regering zou afhangen, en verlangde mededeeling der feiten waaruit zou blijken dat de wet niet eerlijk werd uitgevoerd.

§ 9 werd hierop aangenomen zonder hoofdelijke stemming en de vergadering verdaagd.

Gemeenteraad van Middelburg.

Zitting van 28 september. — Goedkeuring raadsbesluiten; regularisatie kapitalen burger- en arm-weeshuis; af- en overschrijvingen; beslissing adres Filis vergoeding schade spuikanaal; mededeeling kontroleur plaatselijke belastingen; rapport gemeentebegrooting enz.; verzoek eervol ontslag conrector gymnasium.

Voorzitter de heer Bijleveld van Serooskerke.

Afwezig de heeren de Jonge, van de Graft, van Uije, Lantsheer en Caland. De heer van Deinse komt later binnen.

De notulen der vorige zitting worden gelezen en, na eene wijziging ten gevolge eener opmerking van der heer Lambrechtsen van Ritthem, goedgekeurd.

Voor kennisgeving zijn aangenomen de mededeelingen des voorzitters 1. dat bovengenoemde leden afwezig zijn, en 2. dat gedeputeerde staten, blijkens door hen ingezonden missives, hebben goedgekeurd de raadsbesluiten tot verhuring van het voormalig brandspuithuisje buiten de veersche barrière en tot uitgifte van grond in erfpacht bij het scheepsdok, alsmede de rekening der schutterij.

Wordt voorgelezen een bij burgemeester en wethouders ingekomen brief van het bestuur der godshuizen, waarin te kennen wordt gegeven dat genoemd bestuur besloten heeft tot regularisatie der kapitalen van het burger- en arm-weeshuis door overschrijving dier kapitalen op het grootboek ten eigen name dier gestichten, terwijl ter bevordering van meerdere regelmatigheid en vereenvoudiging der administratie de goedkeuring van het gemeentebestuur op bedoeld besluit wordt gevraagd. Op voorstel des voorzitters is besloten dit stuk te stellen in handen der financiële kommissie.

De voorzitter legt over eene ingekomen brochure betreffende den aanleg van een spoorweg over den St. Gothard, met begeleidende missive, welke voor de leden ter inzage wordt gelegd.

Aan den gemeente-ontvanger is op zijn verzoek magtiging verleend om uit den post voor onvoorziene uitgaven te mogen beschikken over eene som van ƒ 3 tot aflossing van gevestigde schuld der gemeente; alsmede tot beschikking uit den zelfden post over eene som van ƒ 148 wegens in der tijd gemaakte kosten tot inrigting der bovenlokalen van het O. I. pakhuis tot magazijn voor het depôt alhier.

Aan de orde wordt gesteld de deliberatie bij resumtie over het in de vorige zitting aangehouden adres van J. Filis, houdende verzoek om vrijstelling van de betaling der schade, groot ƒ 158,67½, den 28 mei jl. door het onder water loopen van eenige perceelen in de Spuistraat en de Suikerpoort veroorzaakt.

De heer van Diggelen meent dat de diskussie in de vorige zitting meest is ontstaan over de vraag of de gemeente al of niet verpligt is tot teruggaaf aan Filis van de door hem betaalde schadevergoeding. Na onderzoek is echter genoegzaam gebleken dat de schade wel degelijk ten laste van den aannemer moet komen; doch uithoofde der geheel buitengewone omstandigheden waardoor die schade is veroorzaakt en die door het dagelijksch bestuur zijn opgenoemd is spreker, hoezeer de aannemer tot schadevergoeding verpligt is, voor de inwilliging van het gedaan verzoek.

Instemmende met het gevoelen dat de aannemer volgens de letter van het bestek tot de vergoeding der schade verpligt is, adviseert de voorzitter evenwel ook tot inwilliging van het verzoek van den adressant, daar die inwilliging billijk is te achten als men de buitengewone en niet te voorziene oorzaak dier schade in aanmerking neemt.

Vervolgens wordt dit advies in omvraag gebragt en aangenomen met 9 tegen 2 stemmen. Tegen stemden de heeren Lambrechtsen van Ritthem en Fokker.

Namens den kontroleur der plaatselijke belasting doet de voorzitter de volgende mededeeling. Genoemde ambtenaar heeft, na het in de maand junij jl. genomen besluit waarbij afwijzend werd beschikt op een adres van den heer K. J. H. Wasch alhier, aan burgemeester en wethouders te kennen gegeven dat hij volgens de nieuwspapieren bij zijn uitgebragt advies, waarin hij tot afwijzing van des adressants verzoek adviseerde, onjuiste cijfers zou hebben opgegeven. Daar de door hem opgegeven cijfers echter juist waren, doch verkeerd zijn medegedeeld, acht de kontroleur zich verpligt hierop terug te komen, ten einde zich te zuiveren van de verdenking als of hij onware cijfers zou hebben opgegeven. De door hem ingediende staat wijst namelijk aan de hoeveelheden meel welke bij de zes en twintig peilingen gedurende de jaren 1861, 1862 en 1863 in voorraad zijn bevonden en dan blijkt dat de meelverkooper K. J. H. Wasch slechts gemiddeld aan plaatselijke belasting in voorschot was ƒ 72,60, terwijl bij zes op dien staat voorkomende bakkers dat cijfer bedroeg ƒ 92, ƒ 98, ƒ 154, ƒ 176 en ƒ 200. — De voorzitter zegt dat de raad reeds een blijk heeft gegeven dat hij de door den kontroleur opgegeven cijfers niet in twijfel heeft getrokken, door overeenkomstig de door hem genoemde cijfers een besluit te nemen. — De heer N. J. C. Snouck Hurgronje voegt hier nog bij dat de kontroleur pogingen heeft aangewend om de in de courant begane dwaling te herstellen, doch daarin niet is geslaagd. *) Overigens deelt hij mede dat, daar het vreemd moet schijnen dat de mededeeling namens den kontroleur eerst nu geschiedt, terwijl het bedoelde besluit reeds vóór een drietal maanden genomen is, de brief van den kontroleur is ingekomen op den dag waarop de vorige raadszitting gehouden is. — Hierna is besloten de mededeeling voor kennisgeving aan te nemen.

De openbare zitting gaat over in eene met gesloten deuren.

Nadat de zitting weder is heropend brengt de financiële kommissie rapport uit op de in hare handen gestelde gemeentebegrooting voor 1865 met bijlagen en memorie van toelichting. Het rapport heeft betrekking op de volgende onderwerpen: de begrooting van het bestuur der godshuizen, die van het burgerlijk armbestuur en der dienstdoende schutterij; voorts op een adres van P. de Cloe c. s., agenten van policie alhier, strekkende tot verhooging van hunne bezoldiging, en eindelijk de gemeentebegrooting zelve, beginnende met de uitgaven en daarna de ontvangsten.

Tegen de begrootingen van het bestuur der godshuizen, het burgerlijk armbestuur en de dienstdoende schutterij heeft de kommissie geene bedenkingen.

Ten aanzien van het verzoek der agenten van policie om verhooging hunner jaarwedde vindt de kommissie geene vrijheid een gunstig advies uit te brengen, te meer daar het pas weinige jaren is geleden dat eene verhooging dier jaarwedde heeft plaats gehad.

Bij de gemeentebegrooting zelve heeft het de aandacht der kommissie getrokken dat onder hoofdstuk I afd. 2 der uitgaven onder den post: jaarwedden van leeraars, onderwijzers enz. ƒ 26.883,72, nog ten volle zijn opgenomen de gelden voor de school A, voor gewoon en meer uitgebreid lager onderwijs voor jongens, en zulks niettegenstaande de onzekerheid of ten gevolge der regeling van het middelbaar onderwijs die school nog zal blijven bestaan. Tot dat die onzekerheid zal hebben opgehouden acht de kommissie het evenwel goed die som in statu quo te laten.

Tegen de vernieuwing van de graanbeurs, waarvoor onder hoofdstuk III afd. 2 ƒ 1700 is uitgetrokken, worden bedenkingen gemaakt, om reden dat daarvoor geen juist plan en begrooting is opgemaakt, zoo dat de meerderheid der kommissie voorstelt het artikel op de begrooting te laten, doch het bedrag uit te trekken voor memorie en de uitgetrokken ƒ 1700 naar de onvoorziene uitgaven over te brengen.

Ten aanzien van het onder de zelfde afdeeling opgenomen artikel tot het maken van een nieuwe brug met barrière en kommieshuisje aan de Noordpoort, waartoe ƒ 7000 is uitgetrokken, stelt de kommissie voor genoemd bedrag te stellen op ƒ 6000.

De aankoop van een muziektent, mede onder die afdeeling opgenomen, heeft der kommissie tot verschillende gedachtenwisseling aanleiding gegeven. Een lid zag de noodzakelijkheid van zoodanigen aankoop niet in en verklaarde zich er tegen; doch anderen waren van een tegenovergestelde zienswijze, en wezen er o. a. op dat door de aankoop van een muziektent de onkosten eener gedurige verplaatsing van het thans gebruikt wordende plancher ophouden. Algemeen was men evenwel van gevoelen dat het voor den aankoop uitgetrokken bedrag van ƒ 400 te laag is, zoo dat de kommissie voorstelt daarvoor ƒ 800 uit te trekken.

Tegen de uitgetrokken kosten voor brandweer onder hoofdstuk VI, ten bedrage van ƒ 1515, heeft de kommissie geen bezwaar; zij stelt evenwel eene splitsing van genoemd artikel voor.

Ook tegen de onder hoofdstuk VIII uitgetrokken som van ƒ 7495 voor kosten van middelbaar en lager onderwijs heeft de kommissie geene bepaalde bedenkingen, hoezeer het echter hare aandacht heeft getrokken dat voor de scholen A en B de zelfde cijfers zijn voorgedragen.

De assurantie-penningen, onder de 4e afdeeling van dit hoofdstuk uitgetrokken tot een bedrag van ƒ 474,65, stelt zij voor met ƒ 10 te verhoogen.

Tegen de ontvangsten heeft de kommissie geene bedenkingen. Ten slotte geeft zij te kennen de afschaffing van sommige belastingen wenschelijk te achten, doch thans geen vrijheid te hebben een advies daartoe uit te brengen met het oog op de bij de regering aanhangige wetsontwerpen tot afschaffing van akcijnsen.

Dit rapport wordt voor de leden ter inzage gelegd.

Is ingekomen een verzoek van dr. C. M. Kan, conrector aan het gymnasium alhier, om eervol ontslag uit zijne betrekking ten gevolge zijner benoeming tot leeraar aan de hoogere burgerschool te Deventer. De beraadslaging op dit verzoek is aangehouden en vervolgens de zitting gesloten.

---

*) Eene enkele aanteekening onzerzijds is hieromtrent onvermijdelijk. Daar wij niet wel anders kunnen onderstellen of door DE courant wordt hier de Middelburgsche courant bedoeld, zij het ons vergund te doen opmerken dat òf de heer Snouck Hurgronje zich vergist heeft òf de toedragt der zaak hem verkeerd is voorgesteld. Wij hebben ons namelijk onmiddellijk, toen het ons gebleken was dat de naauwkeurigheid van ons verslag te wenschen overliet, bereid verklaard tot eene verbetering of opheldering, en aan den kontroleur der plaatselijke belastingen tusschen twee middelen welke daartoe zouden strekken de keus gelaten, zonder dat dit in beide gevallen eenige uitgaven zijnerzijds zou vorderen. Alleen waren wij ongenegen om de zaak te behandelen op de wijze als door den kontroleur begeerd werd, omdat wij niet verlangden onder de rubriek „Ingezonden stukken" een twistgeschrijf te openen tusschen den kontroleur en den heer Wasch. Volkomen overtuigd van het billijke dat wie eene vergissing begaat deze ook, zoo dra zij gebleken is, behoort te herstellen, zijn wij daartoe steeds bereid, maar deze gezindheid sluit geenszins de verpligting in zich om te plaatsen al hetgeen men naar aanleiding van die vergissing aan ons of aan het publiek zou willen mededeelen.

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.